

АНГЛИС ТИЛИН ОКУТУУДА АДСТИККЕ БАГЫТ БЕРГЕН ТЕКСТТЕР МЕНЕН ИШТӨӨДӨ ОКУУ ТЕХНИКАСЫНЫН ДЕҢГЭЭЛДЕРИ

Бул макалада улуттук студенттерге экинчи тил катары англис тилин окутуунун натыйжалуу ыкмалары талкууланат. Студенттердин сүйлөө речин жөнгө салуу жана мисалдар менен бышыктоо үчүн текст менен иштөө методу сунушталган.

Негизги сөздөр: Англис тилин үйрөнүү, тилди өнүктүрүү, бышыктоочу мисалдар, тексттер менен иштөө.

WORKING WITH TEXTS IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING, GUIDANCE AND TECHNICAL LEVEL

This article discusses effective methods of learning English as a second language to students in national groups. The methods of work on the texts that contribute to the development of speech at students and the examples fixing them.

Keywords: English language learning, language development, anchoring examples, work with texts.

Жогорку окуу жайларында англис тилин кесиптик эмес факультеттерде окутууда, кесипке багыт берүүчү тексттер менен иштоо, окутуунун негизги багыттарынын бири. Биринчиден бул багыт студенттердин оозеки речин өстүрүү болсо, экинчиден кесип боюнча терминдерди өздөштүрүү, кошумча маалымат алуу болуп саналат. Окутуучу текст менен иштоодо, окуунун түрлөрүн толук колдонбосо, сабак өзүнүн жыйынтыгын жеткиликтүү бере албайт. Текст, мейли илимий-техникалык болобу же адабий түрүндө болобу, студент текстти окуп жатканда, окуунун ылдамдык техникасын өздөштүрүү менен бирге башка түрлөрүнө да көңүл бурушу керек.

Чет тилин окууда жогорку окуу жайынын студенти, мектеп окуучусунан айырмаланып, текстти окуп түшүнүүдө, алдында чон тапшырма б.а. текстти окуп жакшы түшүнүү жана эске тутуу проблемасы турганын түшүнүш керек. Себеби, чет тилин тилдик эмес жождордо окутуу ар түрдүү кесипке байланыштуу болот. Текстти тандоодо студенттин адистиги окутуп жаткан мугалимдин көңүл борборунда болууга тийиш. Тандалган текст студенттердин адистигине дал келип, алардын чет тилин үйрөнүүгө болгон кызыгуусун жана кесиптик камылгасын арттырууга багытталышы абзел. Эгерде студент мектептен норматив боюнча англис тилин талаптагыдай өздөштүрсө, жогорку окуу жайында текстти окууда калыптанган окуу ыкмасын колдонот. Мисалы, Инженердик Экономикалык Факультетинде англис тилин окутууда, тексттин үстүндө иштөөдө, жөн гана окуп, которуп койбостон, анын мазмунун, негизги маанисин тушунуудо, окуунун түрлөрүн колдонуу чон мааниге ээ. Мындан тышкары келечектеги экономист студент, өзүнүн адистигине байланышкан текстти терең өздөштүрүү менен бирге экономика боюнча кошумча маалыматты, жаны терминдерди, сөздүк түшүндүрмөлөрдү, фактыларды кабыл алышат. Окуунун түрлөрүн өздөштүрүү бир канча талаптарды, мисалы, тексттеги информация булактарын, таанып билүүгө, коммуникативдик байланыш жана эстетикалык талапты толук өздөштүрүүгө шарт түзөт. Окуунун түрлөрү текстти окууда жеткиликтүү түшүнүктү жаратат. б.а. түшүнүү – речтик аракеттин жемиши жана эффекти болуп саналат. Окуунун түрлөрүнүн ар бири: алдын ала билип айтуу, таанышуу, изденүү, коз жүгүртүү жана түшүнүү атайын лингвисттер тарабынын маанилүү экендиги

аныкталган. [1] Окуп түшүнүүнүн жогорку көрсөткүчү 70-75-100% чейин көрсөтүлөт. Бул проценттеги көрсөткүч жеткиликтүү түшүнүк норма катары кабыл алынат. [2] Албетте бул көрсөткүчкө жетуу учун мугалим окутуунун жаны инновациялык усулдары менен жакындан тааныш болууга тийиш.

Адиске байланышкан тексттин устундо иштөө боюнча бир сабактын усулдук ыкмасын сунуштайбыз. Текст студенттер учун жаны б.а. негизги, кошумча же теманы бышыктоочу текст болушу мумкун.

Working on the text: “Success Story”[3]

1. prediction on the text. (3 or 5min.)
2. skimming reading (3 or 5min.)
3. scanning reading (3 or 5min.)
4. comprehension reading (10min. or more)

Success Story

I met Richard about 10 years ago when I came to South America to work for Pan-America. Richard worked for the same Company. He was a short pleasant man of 22, who easily made friends with people and I liked it.

Soon after I arrived, Pan-America Co signed a contract for the construction of a plant. I made most of the calculations and Richard only helped me because he wasn't very good at this job.

In January a few representatives of the customers together with the President of the company, Mr Prossert, arrived from the USA. The next day our company manager invited all of the to go and see the construction of the plant. They decided to go there by train. The manager asked Richard and me to pick up Mr Prossert at the hotel and take him to the station. On the way to the station Mr Prossert asked me a lot of questions and I often answered: “I'm afraid I don't know, sir. We haven't made any calculations on that.”

Although I knew the job better than Richard I was very much surprised when Richard began to speak: “I did these calculations last night,” he said, “just for pleasure.” “Oh,” said Mr Prossert, “That's very interesting. Well, now, probably you could tell me about...” And Richard could. He knew everything. He answered all the questions Mr Prossert asked him. When we got to the station Mr Prossert said good bye to Richard. (However he didn't say good-bye to me.) On our way back to the office I told Richard what I thought of him.

“Your information wasn't true. Why you give him that kind of information?” I said. “You see, John, if the President of a big company wants to know something, why can't I tell him everything he wants?” “But what is he doing to think if he checks the information?” “Do you think he'll remember it? What he going to remember is you and me. He is going to remember that Pan-America Co has clever young man, Richard by name, who could tell him everything he wanted to know and the other man who couldn't answer his questions.

Some time later I remember all that. I read in one of the newspapers that Richard is Vice-President of a big American Company. As to me I'm still doing my ordinary everyday job for Pan-America Co.

Prediction (текстке прогноз беруу)	Skimming reading (коз жугуртуп окуу)
The students will predict the information according to the title of the text and they try to create their own thoughts, stories and other new things to make topic.	Skimming is the reading quickly to get the general idea of the text. Students may read The text first and last paragraphs, or the first sentence in every paragraph, the title and subtitle, paragraphs, charts or tables.
Scanning reading (изденип окуу)	Comprehension reading (жалпы тушунук алуу)
Scanning is the reading quickly to find	Comprehension is the reading for whole

specific information in the text. Students may look for the names of characters, facts or dates, locations, or new words.

understanding the text. Students are given to read the text once more and try to catch the meaning and be ready answer the more extend questions.

Тексттин үстүндө иштөөдө жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы окуунун түрлөрүн колдонуу. Биринчи студенттерге тексттин темасы гана айтылат жана окуунун шарттары түшүндүрүлөт. Prediction ыкмасы колдонулгандан кийин студенттерге тексттер таратылат же китепте болсо, ачып окууга кийинки тапшырма берилет. Албетте бул ыкмалар окутуучудан кылдат чеберчиликти талап кылат. Бенжамин Блумдун таксономия системасы суроолордун негизинде (Lower-Order Questions, Higher-Order Questions) студенттердин түшүнүгүн жана билим деңгээлин аныктайт. [3]

Prediction. Used high-level questions.

Teacher: 1. What do you think will be this text about?

2. Why this text is called “Success Story”?

Student 1: I think, this text will be about success work in business, because the title is called “Success Story” and great work or successful contract was done by business partners.

Student 2: I think, that this text will be about smb’s success achievements in career and he/she told his friends about it.

Skimming. Used high-level questions.

Teacher: What is the main idea of this text?

What have you learned in paragraphs? (use title, sentences, first and last paragraphs)

Student 3: According to the first paragraph this text deals with big business with a foreign company and keep their business cooperation.

Student 4: The main idea of this text is, discussing the contract of the company for the construction of a plant.

Student 5: The general idea of this text is to make a successful contract with a foreign company.

Scanning. Used low-level questions.

Teacher: Where and when did this story happen? Who came to Pan America Company?

What information did Richard give Mr Prossert? What company did Richard become Vice-President at?

Students answer the questions.

Comprehension. Used high-level questions.

Teacher: 1. Why did John make all calculations at the company? 2. Why did the representatives with the president of the company, Mr Prossert, arrived from the USA? 3. Why did Mr Prossert say good-bye to Richard, but didn’t say good-bye to John? 4. How did Richard become a Vice-President of a big American Company?

Students give more extend answers.

Ушул ыкмалар талаптагыдай колдонулгандан кийин студенттер жетишээрлик денгээлде текстти түшүнө алышат. Албетте студенттердин кабыл алуусу да ар түрдүү денгээлде болот. Ошондуктан текстти дагы терең бышыктоо үчүн колдонуу жана баалоо түрүн да колдонуу.

М:

Application (колдонуу).

If you were Richard how would you behave yourself during the business talk?

Pretend you are a president of a company, how might you run a business?

Would you have frank talking, if you were John?

Evaluation (баалоо).

Why do you think that Richard made close contact with the president from USA?

How do you treat John's positions? Do you agree or not?

Did you like the story? Why or why not?

Бул ыкмалар *талкуу* ишмердикти да жаратышы мүмкүн. Мындан сырткары текстти *анализдөө* ыкмасы менен да жыйынтыктаса болот, бул окутуучунун чеберчилигине байланыштуу. Ошондой эле теориянын практикалык жүзү болот, практикада кандай колдонуш да окутуучуга байланыштуу. Анализдөө ыкмасын сабакты бышыктоо катары же уй тапшырма катары колдонсок болот. Бул жазуу турундо да, оозеки түрүндө да жүргүзүлөт.

M: Analysis (анализ).

List of Richard's and John's good and bad qualities.

Choose one of character of the story and write a character sketch.

If you were John, how might you try to change your attitudes to the president?

Демек жыйынтыктап айтканда, студенттердин англис тили боюнча сөздүн запасын түптөөдө жана байытууга тексттин үстүндө иштөө чон мааниге ээ. Окутуунун ыкмалары өз кезегинде тил үйрөнүүчүлөрдүн байланыштуу кебин өстүрүүдө башкы өбөлгө болуу менен бирге англис тилинен ар тараптуу терең билим алууга жол ачат.

Адабияттар:

1. Г.А. Дудкина, М.А. Павлова. Учебник английского языка для делового общения. Изд. «Туркестан», 2008г. 261стр.
2. Рогова Т.В., Мануэльян Ж.Н. Методика работы над текстом. М., 1973.Шварц Л.М. Психологический анализ процесса чтения начинающего и методика обучения грамоте. М., 1932. ред. В. Веденева.
3. Benjamin Bloom (Ed.), Taxonomy of Educational Objectives, Handbook 1: Cognitive Domain (New York: David McKay, 1956).
4. N. David. Language Teaching Methodology. A textbook for teachers 1991.